

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест:

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 2

Рівне, 2020

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії:

Немеш Олена Миколаївна – доктор психологічних наук, доцент, професор, в.о. ректора Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олексій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ: збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти. Випуск 2. Рівне: РДГУ, 2020. 140 с.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол №11 від 26 листопада 2020 р.)*

Також використовується повторення слів або окремих звуків, що несуть смислове навантаження (слова-звуконаслідування, слова-склади).

На *третьому* етапі робиться наголос на формуванні базового словникового запасу. При цьому зусилля зосереджують на розвитку складової структури слів, збільшенні можливостей артикуляційного апарату, розвитку звуковимови. В роботі застосовують предметні, рухові (спортивні) і, при можливості, сюжетні ігри з використанням дієслів наказового способу. Можна створити індивідуальний для кожної дитини логопедичний альбом: з графічними символами звуків, з артикуляційними профілями, візуальними діалогами.

На *четвертому* етапі відбувається формування навичок спілкування в діалозі у побуті, поліпшення якості звуковимови. Основне завдання цього етапу – формування і розвиток спонтанного мовлення в ігровій діяльності з врахуванням індивідуальних можливостей дитини [3].

Висновки. Особливе значення в корекційно-логопедичній роботі з аутичними дітьми, має робота з батьками. Роль сім'ї важлива сама по собі: як сприймають близькі особливості поведінки дитини з РСА, яку участь беруть у корекційному процесі. Саме батьки зацікавлені в постійній допомозі своїй дитині, починаючи з дошкільного віку і закінчуючи „дорослим життям” [4]. На індивідуальних консультаціях логопеди знайомлять батьків з розробленою та затвердженою індивідуальною програмою розвитку і виховання дитини. Далі робота з сім'єю продовжується у вигляді комплексних домашніх завдань. Це дає можливість тримати батьків у курсі справ щодо проведення корекційно-логопедичної роботи, а також навчати їх самостійно працювати з дітьми вдома [5].

Програми допомоги таким дітям укладають, враховуючи певні вимоги:

- ранній початок навчання;
- використання суворо структурованих програм (чітка структура досить добре сприймається дітьми з аутизмом);
- інтеграція програми в повсякденне життя дитини.

Розвиток мовлення у дитини з РСА є важливим фактором її здатності самостійно висловлювати свої думки та переживання, спілкуватися з навколишніми і впевнено почуватися в соціумі.

Список використаної літератури

1. Копаниця В. А., Мороз Л. В. Особливості корекційно-логопедичної роботи серед дітей з розладами аутистичного спектру. *Дефектологія*. 2003. № 2. С. 46–49.
2. Купчак О. М. Система логопедичної корекції з дітьми із розладами спектру. URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis.../cgiirbis_64.exe.
3. Пасевіна О. А. Можливості інклюзивного навчання дітей з розладами аутистичного спектру. *Молодий вчений*. 2013. № 2 (02). С. 10–12.
4. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму : монографія. Київ : Вид-во «Фенікс», 2010. – 368 с.
5. Тарасун В., Хворова Г. Концепція розвитку, навчання і соціалізації дітей з аутизмом. Київ, 2004. – 103 с.

УДК 159.922.8-056.49:159.923.2

ВПЛИВ БУЛІНГУ НА ФОРМУВАННЯ Я-КОНЦЕПЦІЇ ПІДЛІТКІВ

Касянчук М., здобувач ОС «магістр» спеціальності 053 «Психологія», 6 курс,
РДГУ

Науковий керівник: к. псих. н., доцент Піонтковська Д. В.

Постановка проблеми. Розвиток особистості кожної людини відбувається впродовж усього життя, і основою цього розвитку є взаємовідносини людини з навколишнім середовищем. Насамперед йдеться про середовище соціальної взаємодії, взаємодії з іншими

людьми, що є визначальними елементом розвитку «Я» людини від трьох років, «кризи трьох років» до самої старості. І найбільш сенситивним періодом для формування власного «Я» та самосприйняття є підлітковий період, якому характерні значні психо-фізіологічні зміни. В цей період відбувається вплив широкого спектру факторів, які задають вектор розвитку особистості. Так, одним із найсуттєвіших факторів, що негативно впливають на процес соціалізації та розвиток особистості, є явище, булінгу. За даними Українського інституту дослідження екстремізму з явищем булінгу стикаються вісім із десяти дітей. Відповідно до цього, розгляд основних теоретичних та практичних досліджень стосовно впливу булінгу на розвиток особистості є досить актуальним.

Мета статті: розгляд основних теоретичних підходів, що розкривають явище булінгу в контексті його впливу на розвиток Я-концепції особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливості психологічного розвитку особистості у підлітковому віці досліджували І.С. Кон, Е. Шпренгер, Т. Шибутані, Д. І. Фельдштейн, О. А. Морозов, Б. Джос, С. Грів та ін.

Автори, приділяючи увагу підлітковому періоду, підкреслюють значні структурні зміни в особистості людини, зокрема: кристалізацію власного «Я», виділення та усвідомлення мотиваційних інтенцій особистості, побудову власної самооцінки, рефлексію, появу інтернального та екстернального локусу контролю.

У підлітковому віці розпочинається усвідомлення основних аспектів власної особистості. Відбувається якісне порівняння себе з оточуючими; ототожнення себе з ними або протиставлення; зміна позиції дитини на дорослу людину шляхом переосмислення власних цінностей та мотивів поведінки [4].

Розвиток самосвідомості у цей віковий період відбувається за такими основними напрямками: усвідомлення самототожності (розмежування «я» – не «я» та його наступність у часовій особистісній перспективі); «Я» - суб'єкт діяльності; усвідомлення своїх психічних якостей (власної індивідуальності); засвоєння системи соціально-моральних само оцінок [5].

Цей розвиток відбувається в процесі взаємодії з оточуючим соціальним виміром. Відносини, в яких перебуває підліток – відносини з батьками, вчителями та однолітками – і є тим соціальним виміром. Їх постійна взаємодія дозволяє адаптуватися до соціальної взаємодії, побудувати якісно нові ціннісні установки, організувати та надати базис для формування власної самооцінки. Одним із явищ, що можуть негативно вплинути на розвиток Я-концепції, є булінг. Так, Д. Ольвеус визначає булінг як агресивну поведінку по відношенню до іншої особи шляхом систематичного фізичного, словесного насильства або вигнання з певної соціальної групи [2].

Схожу думку має К. Рігбі, визначаючи булінг – як повторюване психологічне та фізичне приниження слабшої людини у моральному та фізичному аспекті більш сильнішою людиною. При цьому підкреслюючи, що завжди існує дисбаланс сил між винним (винними) та потерпілим (потерпілими). Цей дисбаланс може бути у фізичній або моральній (словесній) силі, здатності домінувати над іншим. Також К. Рігбі виділяє ознаку систематичності у вчиненні булінгу [1]. На практиці булінг набуває двох основних форм – фізичного та психологічного насильства. Фізичне насильство проявляється в формі завдання тілесних ушкоджень шляхом щипання, копняків, ляпасів, підзатильників, прямих ударів у різні частини тіла руками та ногами, насильне тримання у певній позі. Психологічне насильство проявляється в формі насмішок над зовнішністю, певними поглядами, цькуванням, ігноруванням та ізоляцією, вживання лайки та нецензурної лексики стосовно особи, образливі прізвиська.

Оскільки у підлітковому віці найбільш активно відбувається розвиток особистісних якостей Я-концепції, зокрема, самооцінки та поведінкових реакцій, боулінг, завдаючи негативний вплив, може призвести до відхилень у розвитку особистості обох сторін, як і особи булера (особа, що чинить булінг) так і її жертви.

З цієї точки зору цікавим є дослідження Закалик Г.М., Войцеховської О.В., Шувар Н.М. На їх погляд булінг може позначитися на тривожності дитини, а, отже, порушувати її самооцінку. Відповідно до отриманих даних, для булерів характерна завищена самооцінка

при низькому рівні тривожності, що і спричиняє насильницьке ставлення до однолітків. Для жертв характерний високий рівень тривожності, що свідчить про недостатній рівень пристосованості до соціальних ситуацій та формування уявлення про себе як слабого, невмілого [3]. Булінг впливає на психоемоційний стан жертви. Відчувається виснаження у психологічному та фізичному плані, знижується концентрація, відповідно – знижується успішність у навчанні. Характерним є розвиток депресивного стану, що послідовно викликає появу суїцидальних думок та спроб суїциду.

Висновки. Аналіз досліджень, що характеризують поняття булінгу, чітко показують наявність впливу на розвиток особистості підлітка. З точки зору структури Я-концепції, значного впливу зазнає оціночна складова, самооцінка зокрема, та поведінкова складова – поведінкові реакції на соціальні ситуації, в яких перебуває підліток. Цей вплив має поточний негативний характер і має довгострокову перспективу прояву в подальшому житті людини, а саме: низька самооцінка, високий рівень тривожності, низький рівень соціальної адаптованості, депресія та суїцидальні прояви. Відповідно до цього розробка та впровадження методик попередження та запобігання булінгу є одним із основних напрямків покращення соціальної взаємодії в учнівському колективі, а, отже, можливості гармонійного розвитку особистості.

Список використаної літератури

1. Rigby K. What harm does bullying do ? / Paper presented at the Children and Crime: Victims and Offenders Conference convened by the Australian Institute of Criminology and held in Brisbane, 17-18 June 1999. p. 2
2. Olweus D. Bullying at school: what we know what we can do / Olweus D. Malden, MA : Blackwell Publishing, 1993. – p. 140
3. Закалик Г.М., Войцеховська О.В., Шувар Н.М. Булери та жертви булінгу як соціально-психологічна проблема безпеки особистості в освітньому просторі. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Психологічні науки». 2018. Випуск 1. С. 124–130
4. Кон И. С. Психология ранней юности. Москва: Просвещение, 1989. 225 с
5. Качинська А. В. Чинники впливу на розвиток саоставлення у підлітковому віці *Освіта та розвиток обдарованої особистості: щоміс. наук.-метод. журн. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т обдар. дитини*. Київ : Ін-т обдарованої дитини НАПН України

УДК 378.016 : 159.9-051

РІВНІ ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Качуровська Д., здобувач ОС «магістр» спеціальності 053 «Психологія», 2 курс,
РДГУ

Керівник: канд.психол.наук, доцент Яцюк Н.О.

Постановка проблеми. На сучасному етапі суспільного розвитку зростають вимоги до праці фахівців у різних сферах, а, отже, й до змісту, процесу та результатів їхньої підготовки у вищих закладах освіти. Зміст освітньої програми за конкретною спеціальністю зумовлений її специфікою. Проте, як видно з практики, випускники вищих закладів освіти зазвичай потребують ще певного часу для адаптації до професійної діяльності. Адаптація до професійної діяльності здійснюється на основі знань, умінь, навичок, які здобуті у процесі навчання, проте важливою є й особистісна готовність до професійної діяльності. Особливо це стосується соціономічних професій.

Мета статті: висвітлити результати емпіричного дослідження особистісної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів.

Виклад основного матеріалу. У ході аналізу наукових джерел було встановлено, що існують різні погляди на сутність та структуру готовності до професійної діяльності. У

З М І С Т

Алексюк М. Молодіжний сленг – соціально-психологічна проблема чи спосіб самовираження сучасної молоді.....	3
Апостол М. Ставлення людини до процесу старіння.....	5
Бабич Л. Вікові особливості морального розвитку особистості у молодшому шкільному віці	7
Будько Н. Представлення родителів о вихованні дошкільників.....	9
Бурдина О. Проявление прокрастинации у студенческой молодежи.....	11
Вейна К. Загальний недорозвиток мовлення як психолого-педагогічна проблема.....	13
Войчук Т. Зміст корекційної роботи логопеда з дітьми з ринолалією.....	14
Ганусевич В. Проблемы влияния электронных сми на личность человека.....	16
Гордійчук Т. Соціальні мережі як детермінанта особистісного розвитку підлітків.....	17
Гордійчук І. Профілактика відхилень у поведінці молодших школярів у позаурочний час...	19
Грабовська С. До проблеми виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку.....	20
Гребеневич О. Формування в першокласників навичок читання й письма в умовах компетентнісної освіти.....	22
Гребіневич М. Роль ціннісних орієнтацій у формуванні професійного самовизначення у старших школярів.....	24
Гузей А. Вплив маніпулятивних дій на міжособистісне спілкування.....	26
Гузей А. Психологічний булінг в шкільному колективі: критерії та напрями прояву та напрями профілактики.....	28
Даниленко С. Генезис и трансформация змеиноного образа в белорусско-литовской мифологии.....	30
Демчук Д. Формування навичок безпечної поведінки дошкільників як теоретична проблема.....	32
Дем'янюк В. Роль емоційного інтелекту у професійній діяльності психолога.....	33
Дмитришина А. Особливість впливу стосунків з батьками на формування самооцінки дитини молодшого шкільного віку.....	35
Дрогомирецька О. Формування адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями.....	37
Заговора Л. Мотивація як один з основних факторів у вивченні іноземної мови.....	38
Заговора Л. Вплив мотивації на ставлення підлітків до вивчення іноземної мови.....	40
Єфімова М. Розробка системи психологічних заходів щодо профілактики агресивної поведінки підлітків.....	41
Іслямова А. Розвиток слухової уваги і пам'яті у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.....	44
Кардаш Є. Особливості практичної роботи, спрямованої на розвиток мовленнєвої здатності дитини з РСА.....	45
Касянчук М. Вплив булінгу на формування Я-концепції підлітків.....	47
Качуровська Д. Рівні особистісної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів.....	49
Киричик Е. Проявление эмоций у девочек и мальчиков подросткового возраста.....	52
Климчук І. Причини емоційного вигорання під час пандемії у студентів.....	55
Кобець Д. Теоретичний аналіз проблеми мотивації молодших школярів.....	56
Ковальчук І. Теоретичні основи розвитку пізнавальної діяльності дітей шостого року життя із загальним недорозвитком мовлення.....	57
Ковальчук М. Казка та її роль у вихованні дитини.....	58
Козенюк М. Готовність до вибору професії як специфічне психологічне утворення особистості старшокласника.....	61
Командік О. Психологічні детермінанти розвитку лідерських якостей у молодших школярів.....	63
Конончук А. Особливості девіантної поведінки підлітків.....	65

Конончук К. Реалізація педагогічних умов формування навичок навчальної діяльності у дітей старшого дошкільного віку в ЗДО.....	66
Копель Ю. Діагносіка інтелектуального потенціалу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивно-ресурсних центрах.....	69
Корольова О. До проблеми впровадження проектної технології в роботу закладу дошкільної освіти.....	70
Костінська М. Гендерні особливості мотивації до лідерства у студенської молоді.....	71
Кравчук У. Психолого-педагогічні основи розвитку уваги дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	74
Крушельницька Н. Особливості взаємодії малокомплектного ЗДО з сім'єю в умовах протиепідемічного карантину.....	76
Лабатій М. Використання дидактичних ігор і вправ з елементами розв'язання винахідницьких задач у процесі образотворчої діяльності дошкільників.....	78
Левчук М. Вплив структури сімейних відносин на взаємини старших дошкільників з ровесниками.....	81
Мельник Н. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних ігор.....	82
Мельник Ю. Дидактичні комп'ютерні ігри як засіб розвитку старших дошкільників: використання в практиці закладу дошкільної освіти.....	84
Мельничук Ю. Гендерне виховання як завдання дошкільної освіти.....	87
Менік Н. Дослідження питання виникнення тривожності у дітей старшого дошкільного віку.....	89
Микитюк В. теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення старшокласників..	90
Миронець Л. Виховання гуманних почуттів у дітей.....	92
Михайлова Т. Психологічні особливості поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях.....	95
Михалюк М. Конвергенція сімейної та професійної мотивації у працюючої жінки.....	97
Мовчко О. Вплив пандемічної реальності на виникнення депресії в юнацькому віці.....	101
Одейчук І. Дослідження соціально-психологічних закономірностей формування стресостійкості у студентської молоді.....	103
Осадча І. Стиль батьківського виховання як детермінанта виникнення страхів у дошкільників з особливими освітніми потребами.....	104
Павлова Р. Вплив інтернету на психіку підлітка.....	107
Паршина Я. Побудова міжособистісних взаємин як завдання розвитку у період дорослості.....	108
Рабович І. Прояви девіантної поведінки у підлітковому віці та їх корекція.....	110
Романович І. Технології попередження суїцидальних тенденцій серед старших школярів.....	112
Серко в. Виховні можливості народних прислів'їв як засобів формування моральних норм поведінки дитини.....	114
Синяк О. Художні тексти в пізнавальному розвитку дошкільника.....	117
Сосонюк О. Психологічний аналіз фрустрації та її особливостей.....	119
Тищук К. Розвиток комунікабельності молодших школярів в умовах інклюзивного навчання.....	121
Урус К. Роль пізнавальної активності у становленні особистості молодшого школяра.....	123
Федорук І. Психологічні детермінанти формування самооцінки у підлітковому віці.....	125
Хомич М. Використання інтерактивних методів на уроках з технологічної освітньої галузі у початкових класах.....	127
Черуха А. Психологічні складові захисту від маніпуляцій.....	129
Шальнова О. Психологічний аналіз ставлення до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості.....	130
Шепельчук і. Проблема адаптації першокласників до навчальної діяльності.....	135